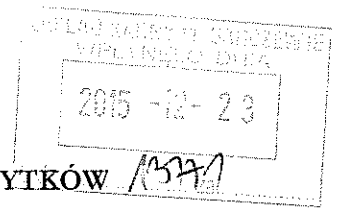

Nr rejestru zabytków: A-4610

Mr. DKW
23.12.2015
DZIAŁ KONSERWATOR
Zakładu Karnego w Barczewie
mjr Marek Kulwicki

Olsztyn, dn. 14. grudnia 2015 r.

DECYZJA NR 457/2015

W SPRAWIE WPISANIA ZABYTKU DO REJESTRU ZABYTEKÓW

Na podstawie art. 104 ustawy z dnia 14 czerwca 1960r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2013 r. poz. 267 ze zm.) oraz w związku z art. 8, art. 9 ust.1, art. 6 ust.1. pkt. 1 lit. c, art. 89 ust. 2 Ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. 2014 r. poz. 1446 ze zm.), w wyniku postępowania administracyjnego przeprowadzonego z urzędu.

WARMIŃSKO-MAZURSKI WOJEWÓDZKI KONSERWATOR ZABYTEKÓW

orzeka

**wpisać do rejestru zabytków nieruchomości województwa warmińsko – mazurskiego kościół
pw. Dobrego Łotra – św. Dyzmy w Barczewie w granicach murów obwodowych**

Ochronie konserwatorskiej ww. budynku podlega:

1. rzut;
2. bryła;
3. konstrukcja budynku;
4. artykulacja elewacji oraz wystrój architektoniczny;
5. kształt dachu, rodzaj pokrycia dachu – dachówka ceramiczna esówka (holenderka)

Granica ochrony konserwatorskiej została oznaczona kolorem czerwonym na załączniku graficznym, będącym integralną częścią niniejszej decyzji.

Uzasadnienie

Na podstawie art.9 ust.1 ww. ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie i opiece nad zabytkami do rejestru zabytków wpisuje się zabytek nieruchomy na podstawie decyzji wydanej przez WKZ z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku nieruchomego.

W toku postępowania podjęto następujące czynności oraz zgromadzono następujące dowody: protokół oględzin sporządzony w dniu 14 listopada 2013 r., podczas których sporządzono dokumentację fotograficzną oraz kartę ewidencyjną zabytku nieruchomego kościoła rzymskokatolickiego pw. Dobrego Łotra – św. Dyzmy w Barczewie przy ul. Klasztornej 7; opracowaną przez P. Barbarę Tomecką dn. 25.10.2012r. W toku postępowania zapewniono stronom prawo czynnego udziału w postępowaniu.

Oceniając zgromadzony w sprawie materiał dowodowy oraz biorąc pod uwagę wiedzę historyczną na temat przedmiotowego budynku, W-M WKZ uznał za celowe dokonanie wpisu do rejestru zabytków nieruchomości województwa warmińsko - mazurskiego obiektu wymienionego w sentencji niniejszej decyzji.

Więzienie w Barczewie znajduje się na terenie byłych ogrodów klasztornych zakonu franciszkanów. W 1810 roku władze pruskie po sekularyzacji majątku zakonu powołały tam dom karny. Budynki zostały przeznaczone na więzienne w roku 1812. Natomiast w roku 1872 za murami więzienia, na wzniesieniu, został zbudowany w stylu neogotyckim kościół z drewnianą wieżą. Początkowo służył on potrzebom personelu więziennego i więźniów z Królewskiego Zakładu Karnego w Wartemborku oraz ludności miejscowej. Pierwsze prace przy wykopach pod świątynię rozpoczęto w roku 1808, jednak wkrótce je zaprzestano. Dopiero w roku 1835 wmurowany został kamień węgielny pod budowę kościoła. Budowę kościoła rozpoczęto w 1866 roku. W 1872 r. dobudowano do świątyni drewnianą wieżę, która jeszcze w tym samym roku spłonęła od uderzenia pioruna. W jej miejsce zbudowano murowaną wieżę z czerwonej cegły, do której prowadziły kamienny schody. Wieżę zwieńczono metalowym krzyżem.

Kościół poświęcono w roku 1873. Gdy w roku 1875 wzniesiono mur ochronny z bramą wjazdową, kościół znalazł się na terenie więzienia. Wyposażenie świątyni było skromne – mały ołtarz, dwa rzędy drewnianych ławek w nawie głównej, konfesjonal, ambona, empora chórowa, polichromie. W kościele nie było chrzcielnicy, natomiast w roku 1880 zainstalowano używane organy. Ściany kościoła ozdabiała obrazy przedstawiające sceny z Biblii oraz malowidła stacji drogi krzyżowej wykonane przez więźnia. Przed małym ołtarzem wisiała lampa z kandelabrami. Jednym z cenniejszych obrazów znajdujących się na wyposażeniu kościoła był obraz Matki Boskiej z XVII wieku w ciemnej oprawie, znajdujący się w chórze. Zaginął on w roku 1945, przed wejściem na teren więzienia żołnierzy radzieckich. W roku 1939 władze niemieckie chciały zlikwidować wieżę kościoła, ponieważ stanowiła ona punkt odniesienia dla artylerii. Jednak do jej wyburzenia nie doszło. Jesienią 1944r. w pomieszczeniach kościoła umieszczono szwalnie niemieckich mundurów wojskowych. W styczniu 1945r. w skutek działań wojennych kościół uległ uszkodzeniu, zniszczono dach i witraże. Natomiast wieża kościoła nosi ślady ostrzału (pocisków). W czerwcu 1945r. kościół został zamknięty i zabezpieczony, natomiast w listopadzie zdemontowano ołtarz i organy. W czerwcu 1947r. polskie władze więzienne naprawiły uszkodzenia. Kościół w tym czasie pełnił funkcję magazynu więziennego - depozytu. Od 27 września 1950 roku kościół znajduje się w zarządzie więziennictwa. Został przystosowany na magazyn wyrobów gotowych dla powstających przedsiębiorstw przywieziennych. W 1987 roku w kościele mieścił się magazyn półfabrykatów obróbki drewna. Na początku roku 1989 pomieszczenia dawnej świątyni uprzątnięto, a w roku 1993 wymieniono część konstrukcji dachowej, którą pokryto dachówką, a otwory okienne oszklono. Natomiast 21 czerwca 1998r. ksiądz Arcybiskup Metropolita Warmiński dr Edmund Piszcz konsekrował kościół p.w. Dobrego Lotra (św. Dyzmy).

Przedmiotem niniejszej decyzji jest kościół usytuowany na terenie Zakładu Karnego w Barczewie, położony po wschodniej stronie ulicy Klasztornej i po wschodniej stronie rzeczki Kiermas. Świątynia położona jest na wzniesieniu w otoczeniu pawilonów więziennych. Kościół jest orientowany.

Kościół zbudowano z czerwonej cegły ceramicznej, na kamiennym cokole. Budynek o nie tynkowanych ścianach zewnętrznych i tynkowanych ścianach wewnętrznych. Kościół powstał na planie prostokąta, z prezbiterium od wschodu oraz kruchtą i wieżą od zachodu, częściowo podpiwniczony. Budynek jest o bryle rozczłonkowanej, jednokondygnacyjnej, nakryty dachem dwuspadowym, z odrębnym niższym od nawy prezbiterium, nakrytym dachem pięciopłocinowym. Niższe od prezbiterium zakrystie nakryte zostały daszkami dwuspadowymi, aneksy w ścianie południowej i północnej oraz wejście do zakrystii nakryte daszkami dwuspadowymi. Wieżba dachowa jest drewniana, o konstrukcji wieszarowej, dachy pokryte zostały dachówką ceramiczną esówką. Od zachodu kościół zamyka trzy kondygnacyjna wieża, z czterospadowym dachem zwieńczonym krzyżem. W przyziemiu zlokalizowana jest parterowa kruchta, nakryta z obu stron dachami trójpłocinowymi. Budynek otoczony został rzędem szkarp nakrytych daszkami pulpitowymi. W oknach nawy kościoła znajduje się stolarka drewniana, z oknami krosnowymi, natomiast w prezbiterium ślusarka z oknami witrażowymi. Okna ostatniej kondygnacji wieży zamykają drewniane żaluzje. Główne drzwi wejściowe do kościoła są drzwiami dwuskrzydłowymi, natomiast drzwi do zakrystii w ścianie północnej są jednoskrzydłowe ramowo- plyninowe z deskowymi plyninami. W ścianie wschodniej w przyziemiu znajduje się otwór wejściowy ostrołukowy z drzwiami jednoskrzydłowymi, metalowymi. Drzwi wewnętrzne są jednoskrzydłowe, ramowo- plyninowe, z dekoracją snycerką i deskowe.

Kościół jest jednonawowy, z wydzielonym prezbiterium i emporą w części zachodniej nawy, wspartą na dwóch słupach. Piwnica została przykryta stropem typu „kapa pruska”, kruchta sklepieniem krzyżowym, prezbiterium sklepieniem sześciodzielnym, natomiast nawę nakryto stropem drewnianym kasetonowym. Emporę chóru wzniesiono na stropie belkowym wspartym na dwóch słupach drewnianych. Do budynku prowadzą schody drewniane, trójstopniowe ujęte metalową balustradą, natomiast schody wewnętrzne są murowane, zabiegowe, ze stopnicami obłożonymi deskami. W budynku występują posadzki betonowe wyłożone płytkami oraz czerwoną cegłą, w zakrystii i aneksie podłoga wykonana została z desek. Elewacja frontowa (zachodnia) w przyziemiu kruchta jednokondygnacyjna, nad nią wieża trzykondygnacyjna, w kondygnacji pierwszej wejście główne w ostrołukowym otworze, w ścianach północnej i południowej kruchty ostrołukowe otwory, z oknami wielodzielnymi. W drugiej kondygnacji wieży nad wejściem znajduje się ostrołukowe okno. Nad nim w trzeciej kondygnacji wieży zlokalizowano płytką blendę w formie krzyża. W ścianach północnej i południowej wieży w trzeciej kondygnacji umieszczono po jednym otworze okiennym zamkniętym ostrołucznie. W ostatniej kondygnacji wszystkich elewacji wieży umieszczono ostrołukową blendę, w których zlokalizowano dwa ostrołukowe otwory okienne, przesłonięte żaluzjami, zaś nad nimi umieszczono okulusy. Blenda górą ujęta jest ceglany

lukiem, z wyjątkiem ściany wschodniej, gdzie otwory zostały zamurowane, pozostał tylko okulus. Krawędzie wieży i korpusu głównego ujęte są szkarpami. Elewacja południowa i północna podzielona została szkarpami, pomiędzy którymi zlokalizowano ostrołukowe blendy, w których umieszczono po dwa ostrołukowe okna z okulusem nad nimi. Wyjątek od tej zasady stanowią osie skrajne, w których umieszczono okulusy.

Stopień zachowania substancji zabytkowej w przedmiotowym kościele jest duży. Zachował on nie tylko proporcje, gabaryty, kształt bryły i konstrukcję, ale także kompozycję i detal architektoniczny elewacji oraz materiał budowlany. W elewacjach zachowała się stolarka i ślusarka okienna oraz drzwi frontowe. Także we wnętrzach kościoła stopień zachowania substancji zabytkowej jest znaczny, gdyż występują: oryginalne tynki z dekoracyjnymi powłokami malarskimi o motywach roślinnych oraz napisy, schody, posadzki, podłogi, drzwi między pomieszczeniami.

Reasumując należy stwierdzić, że Kościół pw. Dobrego Lotra – św. Dyzmy w Barczewie posiada wartość zabytkową, na którą składa się wartość historyczna, artystyczna, naukowa oraz wartość autentyczności. W przypadku omawianego obiektu możemy mówić o wartości historycznej, decydują o niej czas powstania, pierwotne przeznaczenie oraz dzieje budowlane obiektu. Wartość ta przejawia się również w charakterze dokumentalnym. Przedmiotowy budynek jest świadectwem w jaki sposób kształtowano i budowano budynki sakralne w dawnych Prusach Wschodnich w końcu XIX wieku. Obiekt stanowi także świadectwo historii Barczewa, rozwoju i przemian gospodarczo-przestrzennych oraz historii lokalnej społeczności. Ww. budynek jest świadectwem – dokumentem z zakresu rozwoju i przekształceń budownictwa i zagospodarowania przestrzeni oraz rozwoju i zmian zachodzących w urbanistyce Barczewa. Dla wartości historycznej ważny jest także utrwalony wygląd obiektu, z którego przykładem mamy do czynienia w omawianym przypadku. Przedmiotowy budynek stanowi źródło historyczne m.in. do podjęcia badań nad rozwojem przestrzennym Barczewa, gospodarki miasta i regionu oraz jego zabudowy (wartość naukowa), jak też nad budownictwem sakralnym na terenie miasta. Wartość artystyczną tworzy forma architektoniczna, na którą składa się ukształtowanie bryły, rzut, kompozycja i artykulacja elewacji.

Według W-M WKZ stan faktyczny został ustalony w sposób wyczerpujący oraz pozwalający na podjęcie decyzji w sprawie wpisu przedmiotowego budynku do rejestru zabytków nieruchomości woj. warmińsko-mazurskiego. Zebrane w sprawie dowody, przywołane w treści decyzji, uzasadniają wpisanie niniejszego obiektu do rejestru zabytków, gdyż omówione w postępowaniu wartości tj. wartość historyczna (w tym naukowa), artystyczna oraz wartość autentyczności, wskazują na wystąpienie interesu społecznego w ich zachowaniu, a to z kolei rodzi konieczność objęcia budynku kościoła w/w prawną ochroną konserwatorską celem zachowania historycznej tożsamości. W-M WKZ przez interes społeczny rozumie nie tylko interes właścicieli zabytkowych obiektów, ale także interes państwa i obywateli jako zbiorowości w zapewnieniu ochrony zabytkom wymienionym w rozstrzygnięciu w celu ich ochrony.

Biorąc powyższe pod uwagę uznano za celowe wpisanie Kościoła pw. Dobrego Lotra – św. Dyzmy w Barczewie do rejestru zabytków nieruchomości województwa warmińsko – mazurskiego.

Ponadto na każdym etapie niniejszego postępowania, właścicieli informowano o etapie postępowania oraz zawiadomiono, na podstawie przepisu art. 10 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960r. – KPA o możliwości wypowiedzania się w zakresie zebranego materiału dowodowego.

Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt. 1 ww. ustawy ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania, m.in. takie zabytki nieruchome jak: dzieła architektury i budownictwa. Kościół pw. Dobrego Lotra – św. Dyzmy w Barczewie stanowi taki zabytek i powinien być, ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną, naukową oraz wartość autentyczności, chroniony w sposób określony w art. 7 pkt 1 w/w ustawy, tj. poprzez wpisanie do rejestru zabytków.

Zgodnie z art. 89 ust. 2 w/w ustawy, organem ochrony zabytków na terenie Województwa Warmińsko- Mazurskiego jest Wojewoda Warmińsko- Mazurski, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Warmińsko-Mazurski Wojewódzki Konserwator Zabytków. Do jego zadań należy m.in. prowadzenie rejestru zabytków (art. 8 w/w ustawy) i wydawanie decyzji administracyjnych o wpisie zabytku do rejestru zabytków (art. 9 ust. 1 w/w ustawy). Wobec powyższego należało orzec jak w rozstrzygnięciu.

Pouczenie

Od decyzji niniejszej przysługuje stronom na podstawie art. 127 KPA odwołanie do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, które należy złożyć za pośrednictwem tutejszego urzędu zgodnie z art. 129§2 KPA w terminie 14 dni od dnia doręczenia przedmiotowej decyzji.

ZALĄCZNIKI:

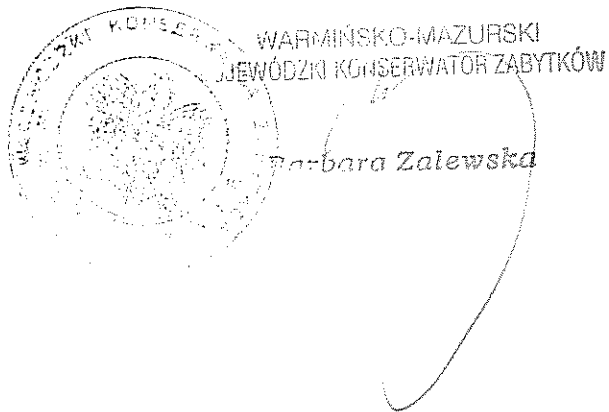
1. Załącznik graficzny do decyzji
2. Pouczenie o skutkach wpisania do rejestru zabytków

Otrzymują:

- ① Zakład Karny w Barczewie, ul. Klasztorna 7, 11-010 Barczewo
2. Okręgowy Inspektorat Służby Więziennej w Olsztynie, Al. Piłsudskiego 3, 10-575 Olsztyn
3. Aa.

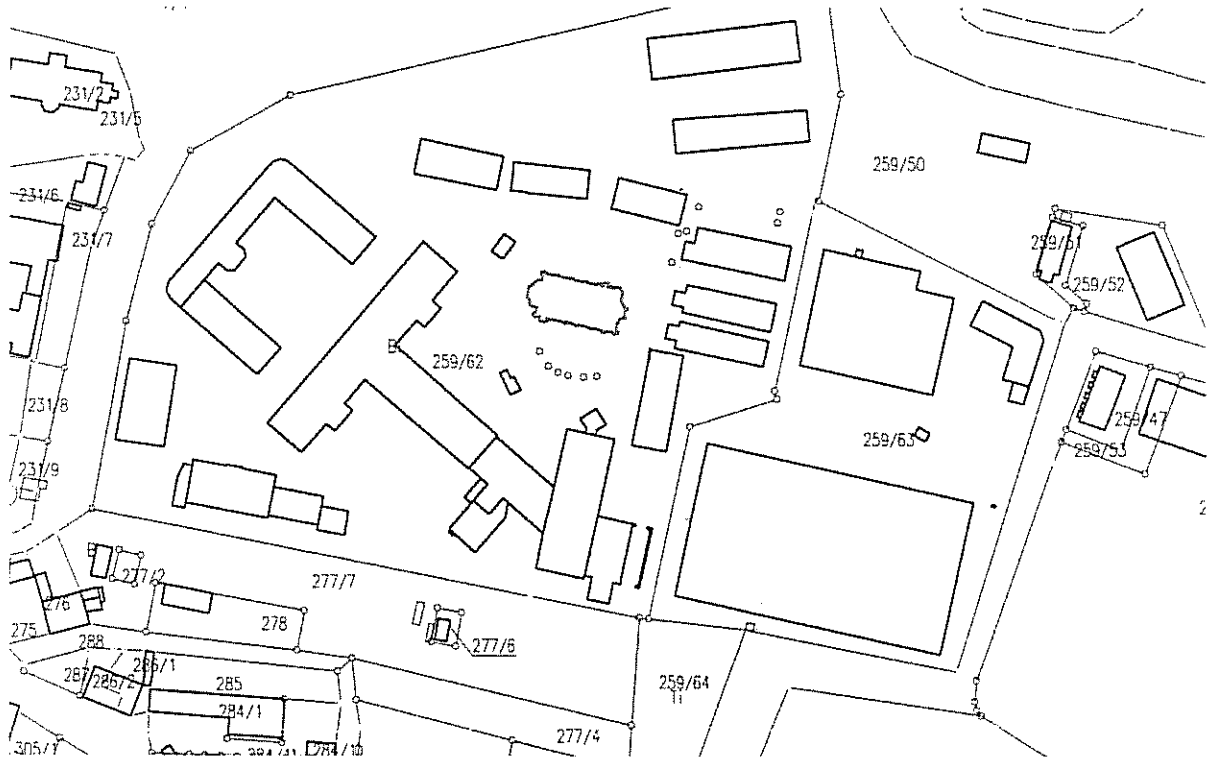
Do wiadomości:

1. Narodowy Instytut Dziedzictwa w Warszawie, ul. Szwoleżerów 9, 00-464 Warszawa
2. Sąd Rejonowy w Olsztynie, VI Wydział Ksiąg Wieczystych ul. Artyleryjska 3 C, 10-165 Olsztyn
3. Urząd Miejski Barczewo, Pl. Ratuszowy 1, 11-010 Barczewo
4. Starostwo Powiatowe w Olsztynie, Plac gen. Józefa Berna 5, 11-041 Olsztyn

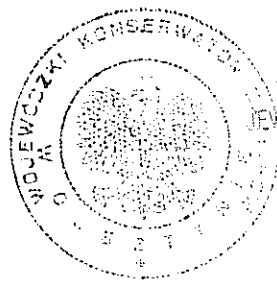

Załącznik graficzny NR 1

do decyzji W-M WKZ nr 458/2015 z dnia 14 grudnia 2015 R., znak: IZAR.5140.1.14.2012.ak

Granica ochrony konserwatorskiej zaznaczona czerwoną linią na niniejszym załączniku graficznym stanowiącym integralną część decyzji nr 458/2015.

WARMIŃSKO-MAZURSKI
WOJEWÓDZKI KONSERWATOR ZABYTKÓW

Barbara Zalewska

P o u c z e n i e
o s k u t k a c h w p i s u d o r e j e s t r u z a b y t k ó w

Wpisanie do rejestru zabytków pociąga za sobą następujące skutki wymienione w Ustawie z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. 2014 r. poz. 1446 ze zm.).

Art. 5.

Opieka nad zabytkiem sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków:

- 1) naukowego badania i dokumentowania zabytku;
- 2) prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
- 3) zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
- 4) korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;
- 5) popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

Art. 25.

1. Zagospodarowanie na cele użytkowe zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru wymaga posiadania przez jego właściciela lub posiadacza:
 - 1) dokumentacji konserwatorskiej określającej stan zachowania zabytku nieruchomego i możliwości jego adaptacji, z uwzględnieniem historycznej funkcji i wartości tego zabytku;
 - 2) uzgodnionego z wojewódzkim konserwatorem zabytków programu prac konserwatorskich przy zabytku nieruchomym, określającego zakres i sposób ich prowadzenia oraz wskazującego niezbędne do zastosowania materiały i technologie;
 - 3) uzgodnionego z wojewódzkim konserwatorem zabytków programu zagospodarowania zabytku nieruchomego wraz z otoczeniem oraz dalszego korzystania z tego zabytku, z uwzględnieniem wyeksponowania jego wartości.
2. W celu spełnienia wymagań, o których mowa w ust. 1, wojewódzki konserwator zabytków jest obowiązany nieodpłatnie udostępnić do wglądu właścicielowi lub posiadaczowi zabytku nieruchomego posiadaną przez siebie dokumentację tego zabytku oraz umożliwić dokonywanie niezbędnych odpisów z tej dokumentacji.

Art. 27.

Na wniosek właściciela lub posiadacza zabytku wojewódzki konserwator zabytków przedstawia, w formie pisemnej, zalecenia konserwatorskie, określające sposób korzystania z zabytku, jego zabezpieczenia i wykonania prac konserwatorskich, a także zakres dopuszczalnych zmian, które mogą być wprowadzone w tym zabytku .

Art. 28

Niezależnie od obowiązków wynikających z opieki nad zabytkami, określonych w art. 5, właściciel lub posiadacz zabytku wpisanego do rejestru lub zabytku znajdującego się w wojewódzkiej ewidencji zabytków zawiadamia wojewódzkiego konserwatora zabytków o:

- 1) uszkodzeniu, zniszczeniu, zaginięciu lub kradzieży zabytku, niezwłocznie po powzięciu wiadomości o wystąpieniu zdarzenia;
- 2) zagrożeniu dla zabytku, niezwłocznie po powzięciu wiadomości o wystąpieniu zagrożenia;
- 3) zmianie miejsca przechowania zabytku ruchomego w terminie miesiąca od dnia nastąpienia tej zmiany;
- 4) zmianach dotyczących stanu prawnego zabytku, nie później niż w terminie miesiąca od dnia ich wystąpienia lub powzięcia o nich wiadomości.

Art. 36.

1. Pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków wymaga:
 - 1) prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru;
 - 2) wykonywanie robót budowlanych w otoczeniu zabytku;
 - 3) prowadzenie badań konserwatorskich zabytku wpisanego do rejestru;
 - 4) prowadzenie badań architektonicznych zabytku wpisanego do rejestru;
 - 5) prowadzenie badań archeologicznych;
 - 6) przemieszczanie zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru;

- 7) trwale przeniesienie zabytku ruchomego wpisanego do rejestru, z naruszeniem ustalonego tradycją wystroju wnętrza, w którym zabytek ten się znajduje;
 - 8) dokonywanie podziału zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru;
 - 9) zmiana przeznaczenia zabytku wpisanego do rejestru lub sposobu korzystania z tego zabytku;
 - 10) umieszczanie na zabytku wpisanym do rejestru: urządzeń technicznych, tablic reklamowych lub urządzeń reklamowych w rozumieniu art. 2 pkt 16b i 16c ustawy z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2015r. poz. 199, 443 i 774) oraz napisów, z zastrzeżeniem art. 12 ust. 1;
 - 11) podejmowanie innych działań, które mogłyby prowadzić do naruszenia substancji lub zmiany wyglądu zabytku wpisanego do rejestru;
 - 12) poszukiwanie ukrytych lub porzuconych zabytków ruchomych, w tym zabytków archeologicznych, przy użyciu wszelkiego rodzaju urządzeń elektronicznych i technicznych oraz sprzętu do nurkowania.
3. Pozwolenia, o których mowa w ust. 1, mogą określać warunki, które zapobiegą uszkodzeniu lub zniszczeniu zabytku.
 4. Wojewódzki konserwator zabytków może uzależnić wydanie pozwolenia na podejmowanie działań, o których mowa w ust. 1 pkt. 6, 9 i 11, od przeprowadzenia, na koszt wnioskodawcy, niezbędnych badań konserwatorskich, architektonicznych lub archeologicznych. Egzemplarz dokumentacji badań jest przekazywany nieodpłatnie wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków.
 5. Pozwolenia, o których mowa w ust. 1, wydaje się na wniosek osoby fizycznej lub jednostki organizacyjnej posiadającej tytuł prawny do korzystania z zabytku wpisanego do rejestru, wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu albo ograniczonego prawa rzeczowego lub stosunku zobowiązaniowego.
 7. Pozwolenie na prowadzenie badań konserwatorskich i architektonicznych przy zabytku wpisanym do rejestru albo badań archeologicznych lub poszukiwań ukrytych bądź porzuconych zabytków ruchomych, w tym zabytków archeologicznych, wydaje się również na wniosek osób fizycznych albo jednostek organizacyjnych zamierzających prowadzić te badania lub poszukiwania. W przypadku nieuzyskania zgody właściciela lub posiadacza nieruchomości na przeprowadzenie tych badań lub poszukiwań przepisy art. 30 ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio.
 8. Uzyskanie pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków na podjęcie robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru nie zwalnia z obowiązku uzyskania pozwolenia na budowę albo zgłoszenia, w przypadkach określonych przepisami Prawa budowlanego.

Art. 36a.

1. Osoba fizyczna lub jednostka organizacyjna występująca z wnioskiem o pozwolenie na prowadzenie prac konserwatorskich, prac restauratorskich, badań konserwatorskich, badań architektonicznych, przy zabytku wpisanym do rejestru lub badań archeologicznych jest obowiązana zapewnić kierowanie tymi pracami oraz badaniami albo ich samodzielne wykonywanie przez osoby spełniające wymagania, o których mowa w art. 37a ust. 1 i 2, art. 37b ust. 1 i 3, art. 37d ust. 1 albo art. 37e ust. 1.
2. Osoba fizyczna lub jednostka organizacyjna występująca z wnioskiem o pozwolenie na prowadzenie robót budowlanych przy zabytku nieruchomym wpisanym do rejestru jest obowiązana zapewnić kierowanie tymi robotami oraz wykonywanie nadzoru inwestorskiego przez osoby spełniające wymagania, o których mowa w art. 37c.

Art. 37.

1. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego określi w drodze rozporządzenia:
 - 1) tryb wydawania pozwoleń, o których mowa w art. 36 ust. 1;
 - 2) dane i informacje, które zawierają wnioski o wydanie pozwoleń, oraz dokumentację dołączaną do wniosków niezbędną do ich rozpatrzenia;
 - 3) dane i informacje, które zawierają pozwolenia, oraz warunki, które mogą zostać w nich zastrzeżone;
 - 4) elementy, które zawiera dokumentacja prac konserwatorskich i prac restauratorskich prowadzonych przy zabytku ruchomym wpisanym do rejestru oraz dokumentacja badań archeologicznych.
2. Tryb wydawania pozwoleń, o których mowa w ust. 1 pkt 1, określa się, uwzględniając właściwość organów do ich wydawania oraz konieczność zapewnienia sprawności prowadzonego postępowania o wydanie pozwolenia, w tym sposób postępowania w przypadku, gdy wykonawca podejmowanych działań jest wyłaniany w drodze postępowania o udzielenie zamówienia publicznego.
3. Dane, informacje i dokumentację, o których mowa w ust. 1 pkt 2 i 3, określa się, uwzględniając potrzebę dokonania wszechstronnej oceny wpływu planowanych działań na zabytek, jednak bez konieczności ponoszenia przez wnioskodawcę dodatkowych kosztów, konieczność wskazania takich warunków prowadzenia tych działań, które zapewniają zachowanie zabytku w jak najlepszym stanie, oraz wskazania:

- 1) imienia, nazwiska i adresu osoby lub nazwy, siedziby i adresu jednostki organizacyjnej, które wystąpiły z wnioskiem lub
 - 2) imienia, nazwiska i adresu osoby kierującej, samodzielnie wykonującej albo sprawującej nadzór inwestorski nad działaniami, o których mowa w art. 36 ust. 1.
4. Elementy, o których mowa w ust. 1 pkt 4, określa się tak, aby poszczególne etapy prac konserwatorskich i prac restauratorskich prowadzonych przy zabytku ruchomym wpisanym do rejestru oraz badań archeologicznych były udokumentowane i uwzględniały wszystkie okoliczności prowadzonych prac, a także obejmowały:
- 1) imię, nazwisko i adres osoby lub nazwę, siedzibę i adres jednostki organizacyjnej, które sporządziły dokumentację,
 - 2) imię, nazwisko i adres lub nazwę, siedzibę i adres właściciela lub posiadacza zabytku, lub
 - 3) imię i nazwisko autora zabytku.

Art. 37a.

1. Pracami konserwatorskimi, pracami restauratorskimi lub badaniami konserwatorskimi, prowadzonymi przy zabytkach wpisanych do rejestru kieruje osoba, która ukończyła studia drugiego stopnia lub jednolite studia magisterskie, w zakresie konserwacji i restauracji dzieł sztuki lub konserwacji zabytków oraz która po rozpoczęciu studiów drugiego stopnia lub po zaliczeniu szóstego semestru jednolitych studiów magisterskich, przez co najmniej 9 miesięcy brała udział w pracach konserwatorskich, pracach restauratorskich lub badaniach konserwatorskich, prowadzonych przy zabytkach wpisanych do rejestru, inwentarza muzeum będącego instytucją kultury lub zaliczanych do jednej z kategorii, o których mowa w art. 64 ust. 1. 2. W dziedzinach nieobjętych programem studiów wyższych, o których mowa w ust. 1, pracami konserwatorskimi, pracami restauratorskimi lub badaniami konserwatorskimi, prowadzonymi przy zabytkach wpisanych do rejestru kieruje osoba, która posiada:
 - 1) świadectwo ukończenia szkoły średniej zawodowej oraz tytuł zawodowy albo wykształcenie średnie i dyplom potwierdzający posiadanie kwalifikacji zawodowych w zawodach odpowiadających danej dziedzinie lub
 - 2) dyplom mistrza w zawodzie odpowiadającym danej dziedzinie
– oraz która przez co najmniej 4 lata brała udział w pracach konserwatorskich, pracach restauratorskich lub badaniach konserwatorskich, prowadzonych przy zabytkach wpisanych do rejestru, inwentarza muzeum będącego instytucją kultury lub zaliczanych do jednej z kategorii, o których mowa w art. 64 ust. 1.
3. Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się do osób, które samodzielnie wykonują prace konserwatorskie, prace restauratorskie lub badania konserwatorskie, prowadzone przy zabytkach wpisanych do rejestru.

Art. 37b.

1. Pracami konserwatorskimi oraz pracami restauratorskimi, prowadzonymi przy zabytkach będących parkami wpisanymi do rejestru albo innego rodzaju zorganizowaną zielenią wpisaną do rejestru kieruje osoba, która ukończyła studia drugiego stopnia lub jednolite studia magisterskie, których program obejmuje zajęcia lub grupy zajęć umożliwiające nabycie wiedzy i umiejętności w tym zakresie, oraz która po rozpoczęciu studiów drugiego stopnia lub po zaliczeniu szóstego semestru jednolitych studiów magisterskich, przez co najmniej 9 miesięcy brała udział w pracach konserwatorskich lub pracach restauratorskich prowadzonych przy tego rodzaju zabytkach wpisanych do rejestru, lub była zatrudniona przy tych pracach w muzeum będącym instytucją kultury.
2. Przepis ust. 1 stosuje się do osób, które samodzielnie wykonują prace konserwatorskie oraz prace restauratorskie, prowadzone przy zabytkach będących parkami wpisanymi do rejestru albo innego rodzaju zorganizowaną zielenią wpisaną do rejestru.
3. Prace o charakterze technicznym w zakresie, o którym mowa w ust. 1, samodzielnie wykonuje osoba, która posiada świadectwo ukończenia szkoły średniej zawodowej oraz tytuł zawodowy albo wykształcenie średnie i dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodach związanych z pielęgnacją zieleni, albo przez co najmniej 9 miesięcy brała udział w tego rodzaju pracach prowadzonych przy zabytkach wpisanych do rejestru lub była zatrudniona przy tych pracach w muzeum będącym instytucją kultury.

Art. 37c. Robotami budowlanymi kieruje albo nadzór inwestorski wykonuje, przy zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru osoba, która posiada uprawnienia budowlane określone przepisami Prawa budowlanego oraz która przez co najmniej 18 miesięcy brała udział w robotach budowlanych prowadzonych przy zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru lub inwentarza muzeum będącego instytucją kultury.

Art. 37d.

1. Badaniami architektonicznymi zabytków wpisanych do rejestru kieruje osoba, która:
 - 1) ukończyła studia drugiego stopnia lub jednolite studia magisterskie, na kierunku architektura lub architektura i urbanistyka, lub
 - 2) ukończyła studia drugiego stopnia lub jednolite studia magisterskie, których program obejmował zajęcia lub grupy zajęć umożliwiające nabycie wiedzy i umiejętności w zakresie prowadzenia badań architektonicznych w wymiarze co najmniej 60 godzin lub którym przypisano co najmniej 6 punktów ECTS, lub
 - 3) ukończyła studia podyplomowe w zakresie prowadzenia badań architektonicznych

– oraz która po ukończeniu tych studiów przez co najmniej 6 miesięcy brała udział w badaniach architektonicznych prowadzonych przy zabytkach nieruchomości wpisanych do rejestru lub inwentarza muzeum będącego instytucją kultury.

2. Przepis ust. 1 stosuje się do osób, które samodzielnie wykonują badania architektoniczne zabytków wpisanych do rejestru.

Art. 37e.

1. Badaniami archeologicznymi kieruje osoba, która ukończyła studia drugiego stopnia lub jednolite studia magisterskie, w zakresie archeologii i przez co najmniej 12 miesięcy brała udział w badaniach archeologicznych. Doświadczenie zawodowe może być nabyte poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Przepis ust. 1 stosuje się do osób, które samodzielnie wykonują badania archeologiczne.

Art. 37f. Przy ustalaniu udziału w pracach konserwatorskich, pracach restauratorskich, badaniach konserwatorskich, robotach budowlanych lub badaniach architektonicznych, prowadzonych przy zabytku wpisanym do rejestru uwzględnia się udział w tych pracach, badaniach lub robotach, prowadzonych przy zabytkach niewpisanych do rejestru, o ile były one prowadzone przed dniem 26 sierpnia 2011 r.

Art. 37g.

1. Udział w pracach konserwatorskich, pracach restauratorskich, badaniach konserwatorskich, robotach budowlanych lub badaniach architektonicznych, prowadzonych odpowiednio przy zabytku wpisanym do rejestru, inwentarza muzeum będącego instytucją kultury lub zaliczonym do jednej z kategorii, o których mowa w art. 64 ust. 1, oraz badaniach archeologicznych, lub zatrudnienie przy tych pracach lub badaniach w muzeum będącym instytucją kultury, potwierdzają świadectwa, w tym dotyczące odbytych praktyk zawodowych, oraz inne dokumenty zaświadczające udział w tych pracach, badaniach lub robotach lub zatrudnienie przy tych pracach wydane przez kierownika jednostki organizacyjnej, na rzecz której te prace, badania lub roboty były wykonywane, albo przez osobę, pod której nadzorem były wykonywane, w tym zakresy obowiązków na stanowiskach pracy w muzeum będącym instytucją kultury, lub zaświadczenia wydane przez wojewódzkich konserwatorów zabytków.

2. Udział w pracach konserwatorskich, pracach restauratorskich, badaniach konserwatorskich, robotach budowlanych lub badaniach architektonicznych prowadzonych przed dniem 26 sierpnia 2011 r. przy zabytku niewpisanym do rejestru zabytków potwierdzają świadectwa, inne dokumenty lub zaświadczenia, o których mowa w ust. 1.

Art. 37h.

1. Wykształcenie i tytuły zawodowe, o których mowa w art. 37a, art. 37b, art. 37d i art. 37e, mogą być uzyskane poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli są one uznawane za równorzędne z wykształceniem i tytułami zawodowymi uzyskanymi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie odrębnych przepisów.

2. Doświadczenie zawodowe, o którym mowa w art. 37a, art. 37b i art. 37d, może być nabyte poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, o ile dotyczy prac konserwatorskich, prac restauratorskich, badań konserwatorskich lub badań architektonicznych, prowadzonych przy zabytkach wpisanych do inwentarza muzeum lub zaliczanych do jednej z kategorii, o których mowa w art. 64 ust. 1.

Art. 49.

1. Wojewódzki konserwator zabytków może wydać decyzję nakazującą osobie fizycznej lub jednostce organizacyjnej posiadającej tytuł prawny do korzystania z zabytku wpisanego do rejestru, wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu albo ograniczonego prawa rzeczowego lub stosunku zobowiązaniowego, przeprowadzenie prac konserwatorskich lub robót budowlanych przy tym zabytku, jeżeli ich wykonanie jest niezbędne ze względu na zagrożenie zniszczeniem lub istotnym uszkodzeniem tego zabytku.

2. Wykonanie decyzji nakazującej przeprowadzenie prac konserwatorskich lub robót budowlanych przy zabytku nieruchomym nie zwalnia z obowiązku uzyskania pozwolenia na budowę albo zgłoszenia, w przypadkach określonych przepisami Prawa budowlanego.

Art. 71.

1. W zakresie sprawowania opieki nad zabytkami osoba fizyczna lub jednostka organizacyjna posiadająca tytuł prawny do zabytku wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego albo stosunku zobowiązaniowego finansuje prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy tym zabytku.

Art. 73.

Osoba fizyczna, jednostka samorządu terytorialnego lub inna jednostka organizacyjna, będąca właścicielem bądź posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru albo posiadająca taki zabytek w trwałym zarządzie, może ubiegać się o udzielenie dotacji celowej z budżetu państwa na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy tym zabytku (*szczególne na stronie internetowej <http://www.wnosz.olsztyn.pl/> w odnośniku „Dotacje i dofinansowania”*).

Art. 108.

1. Kto niszczy lub uszkadza zabytek, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.
2. Jeżeli sprawca czynu określonego w ust. 1 działa nieumyślnie, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.
3. W razie skazania za przestępstwo określone w ust. 1, sąd orzeka, a w razie skazania za przestępstwo określone w ust. 2, sąd może orzec nawiązkę na wskazany cel społeczny związany z opieką nad zabytkami w wysokości od trzykrotnego do trzydziestokrotnego minimalnego wynagrodzenia.

Art. 110.

1. Kto będąc właścicielem lub posiadaczem zabytku nie zabezpieczył go w należyty sposób przed uszkodzeniem, zniszczeniem, zaginięciem lub kradzieżą, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.
2. W razie popełnienia wykroczenia określonego w ust. 1, można orzec nawiązkę do wysokości dwudziestokrotnego minimalnego wynagrodzenia na wskazany cel społeczny związany z opieką nad zabytkami.

Art. 113.

1. Kto będąc właścicielem lub posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru lub innego zabytku znajdującego się w wojewódzkiej ewidencji zabytków nie powiadomi wojewódzkiego konserwatora zabytków o:
 - 1) uszkodzeniu, zniszczeniu, zaginięciu lub kradzieży zabytku niezwłocznie po powzięciu wiadomości o wystąpieniu zdarzenia;
 - 2) zagrożeniu dla zabytku niezwłocznie po powzięciu wiadomości o wystąpieniu zagrożenia;
 - 3) zmianie miejsca przechowania zabytku ruchomego w terminie miesiąca od dnia nastąpienia tej zmiany;
 - 4) zmianach dotyczących stanu prawnego zabytku, nie później niż w terminie miesiąca od dnia ich wystąpienia lub powzięcia o nich wiadomości- podlega karze grzywny.
2. W razie popełnienia wykroczenia określonego w ust. 1, można orzec nawiązkę do wysokości dwudziestokrotnego minimalnego wynagrodzenia na wskazany cel społeczny związany z opieką nad zabytkami.

Art. 114.

Kto uniemożliwia lub utrudnia dostęp do zabytku organowi ochrony zabytków, wykonującemu uprawnienia wynikające z ustawy, podlega karze grzywny.

Art. 117.

Kto bez pozwolenia albo wbrew warunkom pozwolenia prowadzi prace konserwatorskie, restauratorskie, roboty budowlane, badania konserwatorskie lub architektoniczne przy zabytku wpisanym do rejestru lub roboty budowlane w jego otoczeniu albo badania archeologiczne, podlega karze grzywny.

Art. 118.

1. Kto bez pozwolenia umieszcza na zabytku wpisanym do rejestru: urządzeń technicznych, tablic reklamowych lub urządzeń reklamowych w rozumieniu art. 2 pkt 16b i 16c ustawy z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, lub napis, podlega karze ograniczenia wolności albo grzywny.

Ponadto na podstawie Ustawy z dnia 12 stycznia 1991r. o podatkach i opłatach lokalnych (Dz. U. z 2014r. poz. 894, z 2015r. poz. 528, 699, 774, 1045, 1283)

Art. 7 ust. 1. Zwalnia się od podatku od nieruchomości:

- 6 grunty i budynki wpisane indywidualnie do rejestru zabytków, pod warunkiem ich utrzymania i konserwacji, zgodnie z przepisami o ochronie zabytków, z wyjątkiem części zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej.

Ponadto na podstawie Ustawy z dnia 28 lipca 1983r. o podatku od spadków i darowizn (Dz. U. z 2015r. poz. 86, 211, 1045, 1137).

Art. 4 ust. 1 Zwalnia się od podatku:

- 9) nabycie w drodze spadku lub zapisu windykacyjnego;
- d) przez osoby zaliczane do I i II grupy podatkowej zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków, jeżeli nabywca zabezpiecza je i konserwuje zgodnie z obowiązującymi przepisami;

Ponadto na podstawie Ustawy z dnia 15 listopada 1984r. o podatku rolnym (Dz. U. z 2013 r. poz. 1381, z 2014 r. poz. 40, z 2015 r. poz. 1045)

Art. 12 ust. 1 Zwalnia się od podatku rolnego:

- 11) grunty wpisane do rejestru zabytków, pod warunkiem ich zagospodarowania i utrzymania zgodnie z przepisami o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Ponadto na podstawie Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013 r. poz. 627, 628, 842, z 2014 r. poz. 805, 850, 1101, 1863, z 2015 r. poz. 222, 774, 1045.).

Art. 83a.

1. Zezwolenie na usunięcie drzewa lub krzewu z terenu nieruchomości wydaje wójt, burmistrz albo prezydent miasta, a w przypadku gdy zezwolenie dotyczy usunięcia drzewa lub krzewu z terenu nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków - wojewódzki konserwator zabytków.

2. Zezwolenie na usunięcie drzewa w pasie drogowym drogi publicznej, z wyłączeniem obcych gatunków topoli, wydaje się po uzgodnieniu z regionalnym dyrektorem ochrony środowiska.

Art. 83c.

1. Organ właściwy do wydania zezwolenia na usunięcie drzewa lub krzewu przed jego wydaniem dokonuje oględzin w zakresie występowania w ich obrębie gatunków chronionych.

2. W przypadku stwierdzenia, że usunięcie drzewa lub krzewu spowoduje naruszenie zakazów w stosunku do gatunków chronionych, postępowanie zawiesza się do czasu przedłożenia zezwolenia na czynności podlegające zakazom w stosunku do tych gatunków.

3. Wydanie zezwolenia na usunięcie drzewa lub krzewu może być uzależnione od określonych przez organ nasadzeń zastępczych lub przesadzenia tego drzewa lub krzewu.

4. Organ, wydając zezwolenie na usunięcie drzewa lub krzewu uzależnione od wykonania nasadzeń zastępczych, bierze pod uwagę w szczególności dostępność miejsc do nasadzeń zastępczych oraz następujące cechy usuwanego drzewa lub krzewu:

- 1) wartość przyrodniczą, w tym rozmiar drzewa lub powierzchnię krzewów oraz funkcje, jakie pełnią w ekosystemie;
- 2) wartość kulturową;
- 3) walory krajobrazowe;
- 4) lokalizację.

5. Organ, wydając zezwolenie na usunięcie drzewa lub krzewu uzależnione od przesadzenia tego drzewa lub krzewu, bierze pod uwagę w szczególności dostępność miejsc do przesadzenia oraz następujące cechy przesadzanego drzewa lub krzewu:

- 1) rozmiar, w tym objętość bryły korzeniowej i wysokość;
- 2) kształt systemu korzeniowego;
- 3) kondycję;
- 4) długość okresu przygotowania go do przesadzenia.